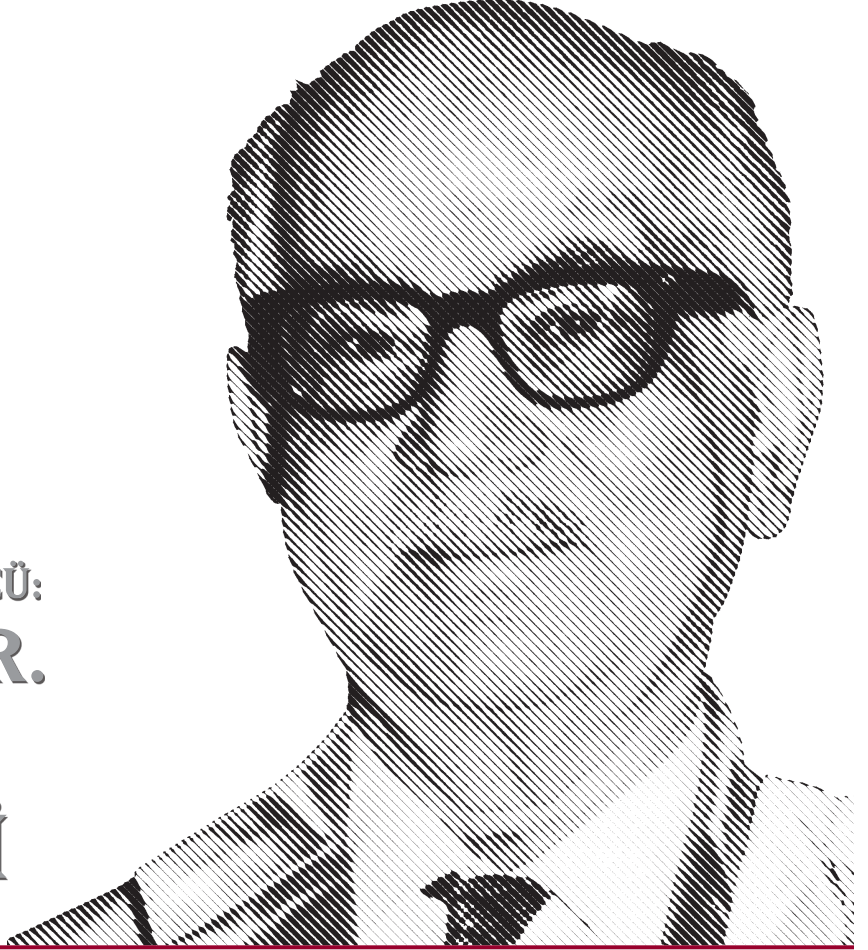

NOBEL
MEDICUS®

PORTRELER

TÜRK TIBBINDA BİR ÖNCÜ: ORD. PROF. DR. EKREM ŞERİF EGELİ

Hakan Ertin,¹ M. Alpertunga Kara,² Bülent Özaltay¹

¹ İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi Tıp Tarihi ve Etik AD, İstanbul

² Erzincan Kemaliye İlçe Devlet Hastanesi, Erzincan

HAYATI

Ekrem Şerif Bey 2 Aralık 1901 tarihinde Bandırma'da doğmuştur.^{1,2} İlk tahsiline babasının görevi sebebiyle Edirne, Ortaköy ve Balıkesir gibi farklı yerlerde devam ederek, Bandırma Rüşdiyesi'nden mezun olmuştur. Orta tahsilini İstanbul Sultanisi'nde yapmıştır. 1917'de Askerî Tıbbiye'ye girmiştir. Buradan 1922'de mezun olmuş ve 1923'te Gülhane Hastanesi'nde dahiliye asistanlığına tayin edilmiştir. 1925'te dahiliye müte-hassısı ve ordu sıhhiye mütehassısı ünvanlarını almış ve Gülhane Hastanesi dahiliye başasistanlığına tayin

edilmiştir. 1927'de ordu sıhhiye müşaviri unvanını almış, tetkik amacıyla üç aylığına Viyana'ya gönderilmiştir. Burada Prof. Wenkebach'ın kliniğinde Prof. Scherf ile kardioloji çalışmıştır. Dönüşünde Ankara Merkez (Cebeci) Hastanesi dahiliye şefliğine tayin edilmiştir.¹⁻³ 1928'de Viyana'da Prof. Foltz'ın kliniğinde diyabet üzerine çalışmıştır.^{1,2} 1930'da Hamburg Eppendorf Hastanesinde Prof. Braur'un kliniğinde Prof. Knipping ile metabolizma hastalıkları alanında çalışmıştır.² Aynı yıl Lyon'da toplanan uluslararası asker hekimleri kongresine hükümet delegesi olarak katılmıştır.³ 1931'de Berlin ve Hamburg'da; 1932'de Paris Tıp Fakültesinde çalışmıştır.¹

1933 Üniversite reformu sırasında Tevfik Sağlam'ın direktör olduğu üçüncü iç hastalıkları kliniği doçentliğine tayin edilmiş, 1934'te üçüncü kliniğin lağı üzerine Prof. Frank'ın direktör olduğu ikinci iç hastalıkları kliniğine geçmiştir.¹⁻³ 1934'te Prof. Schindler'in keşfettiği gastroskopi uygulamalarına katılmak üzere Münih'te bulunmuştur.² 1937'de doçentlik için "Verid Tazyiki ve Klinik Delaletleri" ile "Gastroskopinin Mide Hastalıklarına Teşhis Kıymeti" isimlerinde iki ayrı tez vermiş, 19 Mart 1937'de doçentlik sınavında başarılı olmuştur. 1938'de Ankara'da Millî Türk Kongresi'ne raportör seçilmiş ve grip etyolojisi hakkında tartışmalara katılmıştır.³ 1940'ta ikinci dahiliye kliniğinde profesörlüğe tayin edilmiştir. 1942'de yeniden kurulan üçüncü iç hastalıkları kliniğine geçmiştir.^{1,3}

1945-1946 yıllarında Tıp Akademisi başkanlığını yürütmüştür.² 1948'de İstanbul Etubba Odası İdare Heyeti başkanlığına seçilmiş, dört sene bu göreve devam etmiştir.^{1,3}

25 Haziran 1951 tarihinde ilk defa tıp fakültesi dekanı olmuştur.³ Bu göreve 1953 yılına kadar devam etmiş, daha sonra 1957-1959, 1962-1964 ve 1964-1965 dönemlerinde de görev olarak toplam dört dönem tıp fakültesi dekanlığını yürütmüştür.¹ Üniversite'nin Medikososyal Merkezi ilk olarak Ekrem Şerif Egeli'nin birinci dekanlığı sırasında kurulmuştur.⁴ 1952 yılında misafir profesör olarak Lousane Tıp Fakültesinde ders vermiştir.¹ 1952'de Tevfik Sağlam'ın emekli olması üzerine üçüncü iç hastalıkları kliniğinin direktörü olmuştur. 1953'te başkanlığını Dr. E. Frank'ın yürüttüğü bir komisyon tarafından Egeli'ye ordinaryüs ünvanı verilmiştir.^{1,3} 1953'te Millî Tesevüd Birliği kurucuları arasında bulunarak başkan seçilmiştir.^{2,5} 1954'ten itibaren Yüksek Sağlık Şurası üyesi olarak çalışmıştır.¹ 1957-1959 arasında Türk Tıp cemiyeti başkanlığını yürütmüştür.² 1958'de Bükreş'e giden bir heyete başkanlık yapmış, böylece Atatürk tarafından kurulan *Entente Interbalcanique*'in dala olan ve 2. Dünya Savaşı sebebiyle 1938'den beri toplanamayan *Union Medicale Balcanique*'in tekrar canlanmasına katkıda bulunmuştur.^{1,2}

Ekrem Şerif Egeli 1960'ta üniversiteden uzaklaştırı-

lan 147 öğretim üyesi arasındadır.^{2,6} 1962'de görevine dönmüştür.^{2,7} 1963 yılında İstanbul Milletlerarası Lions Kulübü'nün kurucuları arasında bulunmuştur.⁸ 1963'de kurulan Türk Kardiyoloji Derneği'nin kurucu üyeleri arasındadır.^{1,9} 1966'da Anesteziyoloji ve Reanimasyon Kürsüsünün kurulması sırasında Ekrem Şerif Egeli'nin kürsünün modernizasyonuna katkıları olmuştur.¹⁰ Florance Nightingale hemşirelik okulu ve Türk Eğitim Vakfı da kurucuları arasında bulunduğu kurumlardandır.^{1,11}

1965'te ilk ve 1967'de ikinci defa İstanbul Üniversitesi rektörlüğüne seçilmiş olup bu göreve 1969 yılına kadar devam etmiştir.^{1,2} Rektörlüğü sırasında Çapa'da Nöropsikiyatri ve Ortopedi, Cerrahpaşa'da Kadın-Doğum ve Çocuk Sağlığı klinikleri ile Bayezit'ta Tıp Fakültesi Kütüphanesi binaları yapılmış; Çapa klinikleri arsalarıyla birlikte Vakıflar'dan satın alınarak üniversiteye maledilmiştir.^{2,4} Yine bu dönemde Cerrahpaşa Tıp Fakültesi kurulmuştur.²

1970'te İstanbul Üniversitesine bağlı Haseki Hastanesi Farmakoloji ve Tedavi Kliniğinde Türk Nefroloji Derneği kurulmuştur. Kurucu üyeler arasında, o sırada İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi Yukarı Gureba Dahiliye Kliniği Başkanı olan Ekrem Şerif Egeli de bulunmaktadır. Egeli aynı zamanda derneğin ilk başkanıdır.^{1,12} 1971'de Union Medicale Balcanique'te şeref üyeliğine seçilmiştir.² Daha sonra Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü adını alan ve 1973 yılında kurulmuş bulunan Atatürk Devrimleri Araştırma Enstitüsü de fikir olarak Egeli'nin 1968 yılında üniversite senatosuna sunduğu bir öneriye dayanır.¹³ Ord. Prof. Dr. Ekrem Şerif Egeli 9 Ağustos 1980 tarihinde geçirdiği bir kalp krizi neticesinde hayata veda etmiştir.^{2,14}

KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ

Günsel Koptagel-İlal Ekrem Şerif Bey için "*Her zaman bakımlı ve sık giyinen, rengi biraz da maviye çalan kır saçları düzenli taranmış bir hocamızdı*" diyor ve ekliyor: "*Dersini zevkle dinlediğimi hatırlarım*".¹⁵ Ordinaryüslüğe yükseltirme raporunda Egeli'den "bilimsel alanda büyük bir başarı göstermiş çok sevilen ve takdir edilen bir hoca" şeklinde bahsediliyor.

Şeref İnceman da onun üstün bir kişiliğe sahip olduğunu; hekimlik bilgisi kadar genel kültürü ve insan-cıl davranışlarının tartışılmayacağını söylemektedir. İnceman'a göre Ekrem Şerif Bey, hekim-hoca neslinin son halkalarından biridir. Löffler, Pasteur, Mazhar Osman, Akil Muhtar, Hulusi Behçet gibi kişilerin örnek gösterilebileceği bu tip; zamanının tıp bilgisine hakim, hatip, genel kültür sahibi, birkaç yabancı dil bilen, çevresine mükemmel bir örnek teşkil eden bir şahsiyeti ifade etmektedir.¹⁶ Burhan Felek ise Ekrem

Şerif Bey'in hastanın yüzüne bakıp teşhis koyacak kadar klinik sezgi sahibi olduğunu söylemektedir. Yine Burhan Felek'ten öğrendiğimiz bir vak'a, Egeli'nin işine ne derece sıkı sarılan bir kişi olduğunu göstermesi bakımından anlamlıdır. Ekrem Şerif Bey, bir seferinde bilimsel bir toplantı için Romanya'da bulunmaktadır. Toplantı hazırlıkları sırasında anjina pektoris nöbeti geçirir, fakat kimeye belli etmez. Kendisine morfin enjekte ederek ve kahve içerek saatlerce çalışmaya devam eder. Nihayet durumu fark eden hekim arkadaşları kendisini oksijen çadırına alarak tıbbî müdahalede bulunurlar.¹⁷

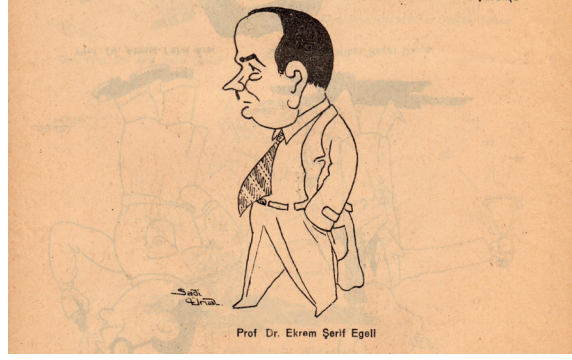
Burhan Felek, tıbbiyenin son sınıfında okuyan oğlu Yaman'ı kaybettikten sonra hayatın Egeli için teselli bulmaz bir eziyet haline döndüğünü söylüyor.¹⁷ Konuyu *"Ekrem Şerif Bey hiç belli etmezdi ama yaşamında çok üzücü, sarsıntılı olaylar vardı. Onun tek çocuğu olan Yaman Egeli 1952 yılında Tıp Fakültesi'nin son sınıfında iken bir otomobil kazasında yaşamını yitirmişti. Bu olay Ekrem Bey ile eşini çok sarsmıştı. Ölüm olayından sonra Ekrem Şerif Bey, tıp öğrencileri için bir ödül başlatmıştı. "Yaman mükâfatı" denilen bu ödül Tıp Fakültesi'nde en yüksek notları almış, ayrıca sosyal çalışmalarda da bulunmuş öğrenciye fakülte bitiminde verilirdi"* satırlarıyla tasvir eden Günsel Koptagel-İlal, aynı zamanda Egeli'nin yardımseverlik yönüne de temas etmiş oluyor.¹⁵

Prof. Dr. Ekrem Şerif Egeli Fransızca, İngilizce, Almanca bilen ve kalp ve damar hastalıkları, böbrek, karaciğer, kan, metabolizma, diyabet, gastroenteroloji, enfeksiyon hastalıkları gibi farklı alanlarda çalışmış çok yönlü bir öğretim üyesidir.

Daha önce bahsi geçen görevlerine ek olarak Milletlerarası Tıp Cemiyeti, Yakın ve Ortadoğu Tıp Birliği Organizatörleri ve Milli Komite ile Acta Hepatosplenologica dergisi yayın kurulu gibi farklı yerlerde üyeliği bulunmaktadır.¹ Yunan Altın Phoenix, İspanyol Merit, Bulgar Sıhhiye madalyaları gibi farklı devletlerin nişanlarıyla ödüllendirilmiştir.^{1,2}

Teşhis ve tedavi ile alakalı yeni tekniklere özel ilgi gösteren Egeli, kromogastroskopi isimli bir buluş yapmış, vena cava superior trombozlarında venografi tekniğini dünyada ilk defa olarak uygulamıştır. Karaciğer aspirasyon biyopsisi hakkında çalışmaları bulunan Ekrem Şerif Egeli, 1939 yılında Türkiye'de ilk defa olmak üzere kalp kateterizasyonu uygulaması yapmıştır.^{1,3} Splenoportografi tekniği de Türkiye'de ilk defa Egeli tarafından uygulanmıştır.²

Egeli'ye göre, modern bilimdeki ilerleme bütün tarihteki en önemli sosyal olay kabul edilmelidir. Üniversite için esas olan tarafsızlık, bilim ve vicdandır. Üniver-

siteler dünya görüşü geniş, toleransı engin, demokrasi esaslarını kavramış, memleket sorunlarını çözecek kaabiliyetleri genişlemiş, bilim ve tekniğin temelini kavramış ve bunları toplumun düzeni ve bireyin refahı yoluna uygulayabilecek vatansever gençler yetiştirmeli ve kültürün bütün yurt sathına yayılmasında da rol oynamalıdır.⁴

Ekrem Şerif Egeli'nin iki yüz civarında yayını bulunmaktadır ve yabancı dilde olanların çoğu dünya literatürüne geçmiştir.¹ Yazdığı kitaplar arasında şunlar sayılabilir: Diyabet ve Hipoglisemi Komaları (1939), Astmada Krizoterapi (1940), Hepatit ve Siroz (1947), Kalp ve Damar Hastalıkları (1948), Lipid metabolizması (O. Yenal ile, 1956), Klinikten Notlar (1957).¹⁻³

Bunların dışında ortostatik hipotansiyon, farelerde deneysel siroz, karaciğer içi basıncı ölçmenin önemi, ağızdan şeker ilaçlarının tesir mekanizması, kalp yetmezliği tedavisi, gebelik ve tüberküloz, gebelikte kalp hastalıkları, romatizma tedavisi, ihtiyarlıkta kalp ve damar sistemi gibi konularda pek çok çalışması bulunmaktadır.^{1,3}

**PORTRELER:
EKREM
ŞERİF EGELİ**

KAYNAKLAR

1. Rektör Ord. Prof. Dr. Ekrem Şerif Egeli'nin kısa hâl tercümesi, İÜ İstanbul Tıp Fakültesi Tıp Tarihi ve Deontoloji AD Arşivi, Ekrem Şerif Egeli dosyası.
2. Ord.Prof.Dr.Ekrem Şerif Egeli'nin biyografisi, Tıp Fakültesi'nin Emekli Olan Değerli Hocaları, (1972-1973). Sermet Matbaası İstanbul 1973: 45-48.
3. Ekrem Şerif Egeli'nin ordinaryüslüğe yükseltme raporu, İÜ İstanbul Tıp Fakültesi Tıp Tarihi ve Deontoloji AD Arşivi, Ekrem Şerif Egeli dosyası.
4. Egeli ES. İstanbul Üniversitesi 1966-1967 Öğretim Yılı Açılış Nutku, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Yayınları. 1966.
5. Milliyet 22.02.1953
6. Resmi Gazete, 28.10.1960, s. 2426.
7. Milliyet 11.05.1962
8. <http://www.lionsturkiye.org/TR/biz-kimiz/turkiye-de-lions/>
9. <http://www.tkd.org.tr/Dernek/Hakkinda.aspx>
10. Akpir K. Türk Anestezi Tarihi. Türk Anest Rean Der Dergisi 2012; 40 [Ek sayı 1]: 1-25.
11. Milliyet 06.10.1967
12. Ere E. Türk Nefroloji Derneği Tarihçesi. <http://www.tsn.org.tr/index.php?cat=3>
13. Altınar B. Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Atatürk'ü ve inkılaplarını tanıtıyor. http://web.archive.org/web/20090107120614/http://www.istanbul.edu.tr/4.boyut/cumhuriyet/dosyalar/birsen_enstitu.htm
14. Milliyet 10.08.1980
15. Koptagel-İlal G. İstanbul Üniversitesi'nde Eskilerden Bildiklerim, Hatırladıklarım. Osmanlı Bilimi Araştırmaları 2009-10; XI/1-2: 203-234.
16. İnceman Ş. Kapanan Bir Dönem ve Ekrem Şerif Egeli. Milliyet 18.08.1980
17. Felek B. Prof. Ekrem Şerif Egeli Öldü. Milliyet 17.08.1980.

NOBEL
MEDICUS®

KONGRE DUYURULARI

→ 10.Yıl TETAD / Türk-Tunus Temel, Tamamlayıcı ve Destekleyici Tıp Kongresi

2-6 Nisan 2014

Alhambra Thalasso Hotel / Tunus

→ 5. Uluslararası Nöralterapi Kongresi

22-25 Mayıs 2014

Titanic Business Hotel, Kartal/
İstanbul